

MIROSLAW KRAJEWSKI

PRZYCZYNKI HISTORYCZNE

I

HISTORIOGRAFICZNE

ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ

Bibliografia zawartości

Ziemi Dobrzyńskiej.

Zeszyty Naukowe Dobrzyńskiego Oddziału WTN,

t. 1-10: 1989-2006

wraz krótkim komentarzem

i objaśnieniem pisowni hasła

„ziemia dobrzyńska”

Rypin 2006

Łamanie tekstu
Paweł Chuderewicz

ISBN 83-88701-33-9

Realizacja wydawnicza:
Dom Wydawniczy „Verbum”
87-500 Rypin, ul. Cicha 15
[www. mkverbum.pl](http://www.mkverbum.pl)
liber@mkverbum.pl

Druk:
PPH „Multikram”
87-500 Rypin, ul. Mławska 20 D
tel./fax (0-54) 280 22 06
multikram@hot.pl

*Od człowieka żąda się tylko, by przynosił pożytek ludziom:
jeśli potrafi - wielu, a jeśli nie - to choćby nielicznym,
a jeśli nie - to choćby najbliższym,
a jeśli nie - to choćby samemu sobie.
Jeśli bowiem stanie się pożyteczny dla innych,
działa także dla wspólnej sprawy.
Podobnie ten, kto staje się gorszy, nie tylko szkodzi sobie,
lecz także tym wszystkim,
którym mógłby pomóc, gdyby stał się lepszy.
A więc każdy, kto ma zasługi wobec samego siebie,
tym samym przynosi korzyść innym,
gdyż przygotowuje dla nich pomoc w przyszłości.*

Seneka Młodszy (4 r. p.n.e. – 64 r. n.e.),
O beczynności

WYKAZ UŻYTYCH SKRÓTÓW

abp – arcybiskup

bp – biskup

dop. – dopisek

dra – doktora

h. – herb (herbu)

ilustr. – ilustracje

ISSN – *International Standard Serial Number*, czyli (ośmiocyfrowy) Międzynarodowy Standardowy Numer Wydawnictwa Ciągłego

ks. – ksiądz

O. Carm. - Ordinis Carmelitarum

opr. – oprawa

opr. red. – opracowanie redakcyjne

pod red. – pod redakcją

pw. – pod wezwaniem

red. – redakcja, (pod) redakcją

ss. – stron

św. – święty (święta)

t. – tom

wyd. – wydanie

zdj. – zdjęcia (zdjęcie)

zdj. kolor. – zdjęcia kolorowe

zob. – zobacz

Prolegomena

*Nie zginie praca dla dobra ludzkości,
gdy płynie z źródeł najczystszej miłości.*

Gustaw Zieliński ze Skępego
(1809–1881)

W dniu 26 października 1985 r. w Rypinie odbył zjazd założycielski Dobrzyńskiego Oddziału Włocławskiego Towarzystwa Naukowego. Oddział, oparty zawsze wyłącznie na bezinteresownej działalności i pasji miłośników tego historycznego regionu, jakim jest ziemia dobrzyńska, powziął za swój cel prowadzenie i popularyzowanie badań z nią związanych.

Przez okres ponad dwudziestu lat towarzystwo naukowe w Rypinie przygotowało i wydało drukiem trzydzieści pozycji zwartych, zorganizowało kilkanaście konferencji i spotkań naukowych; było inicjatorem wielu pożytecznych przedsięwzięć; podjęło współpracę z szeregiem instytucji i stowarzyszeń o charakterze regionalnym, ogólnokrajowym oraz stowarzyszeń zagranicznych. Ocena działalności towarzystwa nie może jednak należeć do niego samego. Zrobią to zapewne mieszkańcy tej ziemi, a nadto uczynią to zapewne sami historycy.

Niezaprzeczalnym dorobkiem dobrzyńskiego towarzystwa naukowego jest przygotowanie i wydanie drukiem w latach 1989–2006 dziesięciu tomów „Ziemi Dobrzyńskiej. Zeszyty Naukowe Dobrzyńskiego Oddziału WTN”. Rocznik został zarejestrowany w Instytucie Bibliograficznym Biblioteki Narodowej i otrzymał ISSN (*International Standard Serial Number*) – 0867-1907. Łączna objętość dziesięciu tomów „Ziemi Dobrzyńskiej”, w jednolitym formacie B-5, wynosi 2.048 stron. Poszczególne tomy zawierają następującą liczbę stron: tom I (1989) – 175, tom II (1992) – 277, tom III (1995) – 110, tom IV (1996) – 136, tom V (1997) – 152, tom VI (1999) – 179, tom VII (2000) – 240, tom VIII (2002) – 258, tom IX (2003) – 204, tom X (2006) – 317. Najobszerniejszy, bo liczący aż 314 stron, jest tom dziesiąty. Pierwsze cztery tomy (1989, 1992, 1995, 1996) wydawane były w różnorodnej szacie graficznej, jednak począwszy od tomu piątego okładka rocznika posiada jednolitą formę graficzną: czerwone tło z białym liternictwem i czarno-białym herbem ziemi dobrzyńskiej. Rocznik wydawany był w cyklu nieregularnym, tom

dziewiąty ukazał się w 2004 r. jako antydatowany na rok 2003. Ostatni – dziesiąty tom ukazał się w czerwcu 2006 r., a zatem po dwóch latach od poprzedniego. Tak więc w ciągu dwudziestu lat istnienia towarzystwa naukowego na ziemi dobrzyńskiej ukazało się dziesięć tomów, co niewątpliwie można uznać za skromny sukces periodyczny. Tę liczbę należy oczywiście uzupełnić dwudziestoma innymi pozycjami wydawniczymi oddziału towarzystwa naukowego. Pełne zestawienie jego dorobku zostało dołączone do dziesiątego tomu „Ziemi Dobrzyńskiej”.

We wszystkich tomach swoje artykuły, komunikaty, wypowiedzi i recenzje zamieściło łącznie 77 autorów. Oprócz członków miejscowego towarzystwa, swoje prace, utwory poetyckie i wypowiedzi zamieszczały osoby z różnych ośrodków i środowisk naukowych (Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Akademii Pedagogicznej w Koszalinie, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku, Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku), towarzystw naukowych (Towarzystwa Naukowego Płockiego, Toruńskiego Towarzystwa Naukowego, Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, Włocławskiego Towarzystwa Naukowego), stowarzyszeń (Towarzystwa Miłośników Ziemi Dobrzyńskiej, Katolickiego Stowarzyszenia „*Civitas Christiana*”) oraz stowarzyszeń i instytucji zagranicznych (Wspólnoty Polsko-Francuskiej i Biblioteki Polskiej w Paryżu).

Autorzy artykułów, materiałów i innych utworów pochodzą z różnych miejscowości ziemi dobrzyńskiej (Czernikowo, Golub-Dobrzyń, Kikół, Lipno, Makówiec, Rypin, Skepe, Szczechowo, Trąbin, Ugoszcz, Wąpielsk, Wierznica, Zbójno); Polski (Brodnica, Bydgoszcz, Gdańsk-Zaspa, Gostynin, Kraków, Lubraniec k. Włocławka, Malbork, Płock, Pułtusk, Słupsk, Toruń, Warszawa, Włocławek); Europy (Baden (Szwajcaria), Londyn, Paryż) i świata (Tel-Aviv).

Wielu spośród autorów w ciągu tych lat uzyskało kolejne stopnie naukowe lub doszło do tytułu naukowego. Profesorami zostali: ks. Michał M. Grzybowski z Płocka, Marian Kallas z Warszawy, Marian Pawlak z Bydgoszczy, Andrzej Radzimiński z Torunia, Andrzej Szczepański z Warszawy oraz piszący te słowa. Stopień doktora habilitowanego w 2005 r. uzyskał redaktor pierwszego tomu, Andrzej Mietz z Torunia oraz wcześniej Anna Maria Stogowska z Płocka, Zofia Waszkiewicz z Torunia i Wiesław Sieradzan z Torunia. Natomiast pierwszy stopień naukowy uzyskali: Krystyna Grzesiak z Włocławka, Iwona Zielińska z Rypina, Piotr Bokota z Włocławka, Piotr Gałkowski z Rypina, Kazimierz Grążawski z Brodnicy i Marek Wojtkowski z Lubrańca k. Włocławka. Dwie osoby spośród autorów

(Elżbieta Szubska-Bieroń z Gostynina i Tomasz Wojnowski z Malborka) mają otwarte przewody doktorskie na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego.

Niestety, dziesięciu autorów cennych materiałów nie doczekało tego skromnego jubileuszu – wydania dziesiątego tomu „Ziemi Dobrzyńskiej”. Do wieczności wcześniej odeszli: dr Rajmund Lewandowski z Lipna (1986), profesor szkoły średniej Władysław Drzewiecki ze Skępego (1995), profesor szkoły średniej Stanisław Suszyński z Rypina (1996), mgr Henryk Chłopecki z Golubia Dobrzyń (2001), mgr Hanna Dąbrowska z Rypina (2002), miłośnik ziemi dobrzyńskiej, Jan Smoliński z Rypina (2002), mgr Zenon Góźdź z Lipna (2003), Ryszard Najchaus z Rypina (200...), Jadwiga Jałowiec-Bartczak z Lipna (2003) i Leszek Talko z Paryża (2003)¹. Wspomnienie Ignacego Przetakiewicza z Wymyślina zamieściliśmy w ostatnim tomie pośmiertnie. Wszyscy Oni zapewne zasłużyli sobie na dobre wspomnienie pozostałych Autorów i Czytelników tego naukowego rocznika.

Niniejsze zestawienie bibliograficzne zostało podzielone na kompatybilne z rocznikiem naukowym działy, tj.: artykuły, materiały, ludzie z ziemi dobrzyńskiej, poeci tej ziemi, recenzje i omówienia, kronika naukowa, *pro memoria* oraz dodatek.

Pokaźny wydaje się dorobek „Ziemi Dobrzyńskiej”. Na jej łamach opublikowano dotąd 59 artykułów, 36 materiałów, zaprezentowano biografie i poezję dziewięciu poetów z ziemi dobrzyńskiej na czele z prof. Jerzym Pietrkiewiczem z Londynu. Nadto w ciągu dwudziestu lat ogłoszono 29 biogramów i artykułów biograficznych wybitnych obywateli (*bene merentes*) ziemi dobrzyńskiej, poczynając od założyciela Rypina (w 1345 r.) i Lipna (w 1349 r.), księcia Władysława Garbatego aż do Jerzego Pietrkiewicza, urodzonego w dniu 29 września 1916 r. w Fabiankach, którego 90. rocznica urodzin przypadnie za trzy miesiące.

---

¹ Leszek Talko zmarł w wieku 87 lat w Paryżu. Był wybitnym działaczem polonijnym, przewodniczącym Towarzystwa Historyczno-Literackiego, dyrektorem Biblioteki Polskiej w Paryżu oraz byłym szefem Polskiej Sekcji *Radio France Internationale*.

W czasie II wojny światowej walczył jako oficer Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka. Był działaczem emigracyjnej PPS i redaktorem naczelnym pisma „Robotnik”. Jako prezes Wspólnoty Polsko-Francuskiej, starał się rozładowywać emigracyjne spory a jego tolerancja i bezinteresowność wzbudzały powszechny szacunek.

W ostatnim dziesięcioleciu z niezwykłą energią zabiegał o konserwację i utrzymanie Biblioteki Polskiej w Paryżu. Biblioteka Polska, założona w 1838 r. z udziałem Adama Mickiewicza i księcia Adama Czartoryskiego, jest najstarszym i najbogatszym w dokumenty o Polsce ośrodkiem na Zachodzie. Od 1853 r. jej siedziba mieści się na wyspie św. Ludwika, w budynku zakupionym ze składek polskich emigrantów. Biblioteką zarządza Towarzystwo Historyczno-Literackie, założone w pierwszej połowie XIX wieku. Obecnie liczy ona ponad 200 tys. druków i 9,5 tys. jednostek zbiorów specjalnych.

W 2001 r., odpowiadając na prośbę piszącego te słowa, wówczas rektora WSHE we Włocławku, razem z Teofilem Jurkiewiczem (Ludomirem Brzuskiem) z L’Hopital w Lotaryngii, pobrał ziemię z grobu Cypriana Kamila Norwida z cmentarza w Montmorency pod Paryżem. Następnie została ona przewieziona w specjalnej urnie do Polski i w dniu 1 października 2001 r. wmurowana w nowo wzniesionym budynku Collegium Novum tej Uczelni we Włocławku przy ul. Okrzei 94 A.

L. Talko miał rodzinę w Lipnie. Pochowany został na polskim cmentarzu w Montmorency, w grobowcu, który należy do Towarzystwa Historyczno-Literackiego.

Na łamach „Ziemi Dobrzyńskiej” w artykułach i materiałach poza tematyką średniowiecza i okresu staropolskiego, wyraźnie reprezentowana była problematyka epoki rozbiorowej, a także różnych zagadnień z lat Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939). Istotne informacje i materiały dotyczyły także okresu drugiej wojny światowej i to zarówno, gdy chodzi o opracowania, jak też informacje dotyczące popularyzacji i upamiętnienia bolesnych lat dla społeczeństwa tej ziemi. Stosunkowo słabo reprezentowana była tematyka PRL, którą historycy – w odniesieniu tego obszaru – zajmują się niechętnie.

Uwadze Czytelników nie może ująć fakt publikowania w niektórych tomach wartościowych materiałów wspomnieniowych, poczynając od wspomnień Władysława Drzewieckiego ze Skępego (t. II), kończąc na obszernych wspomnieniach byłego mieszkańca Rypina (obecnie zamieszkałego w Warszawie), Stanisława Wesołowskiego (t. X).

W dziale „Recenzje i omówienia” przedstawiono 29 różnych pozycji książkowych bezpośrednio związanych z ziemią dobrzyńską. Dominowały tu omówienia monografii poszczególnych miejscowości lub gmin ziemi dobrzyńskiej oraz opracowania biobibliograficzne. Z kolei w „Kronice wydarzeń” prezentowano głównie wydarzenia kulturalno-naukowe, które ubogacały tę ziemię w ciągu minionego dwudziestolecia. Kronikę wydarzeń najczęściej rejestrowali: nieżyjący już mgr Zenon Goźdź, piszący te słowa oraz (w tomach VIII i IX) dr Adam Wróbel.

We wszystkich tomach (za wyjątkiem tomu piątego, poświęconego w całości wizytacjom parafii dekanatu rypińskiego z 1817 r.) zamieszczane były wspomnienia i biogramy pośmiertne (*pro memoria* – dla pamięci) członków dobrzyńskiego towarzystwa naukowego (dra Rajmunda Lewandowskiego, Władysława Drzewieckiego, Henryka Chłopeckiego, Jana Smolińskiego, Zenona Goździa) oraz innych zasłużonych Dobrzyńiaków, w tym m. in. dra Franciszka Dłutka i ks. dra Antoniego Podlesia – budowniczego kościoła pw. Najświętszego Serca Jezusowego w Rypinie, zmarłego przedwcześnie, w 1997 r. Łącznie w „Ziemi Dobrzyńskiej” zamieszczono osiemnaście biograficznych artykułów i wspomnień pośmiertnych.

Należy wyrazić nadzieję, że to skromne zestawienie bibliograficzne okaże się pomocne badaczom i miłośnikom ziemi dobrzyńskiej. Należy bowiem zauważyć, iż mimo znacznych osiągnięć historiograficznych, przeszłość tego ważnego regionu powinna być przedmiotem dalszych studiów i poszukiwań.

***

Zestawienie bibliograficzne dotyczy zawartości dziesięciu tomów rocznika naukowego „Ziemia Dobrzyńska”, w całości poświęconego tej ziemi². Termin „ziemia dobrzyńska”, stosownie do aktualnych zasad polskiej pisowni i reguł przedstawionych we wszystkich polskich słownikach ortograficznych, kwalifikowany jako okręg historyczny, należy pisać małymi literami³. Wątpliwości nie pozostawia także Władysław Kopaliński w swym pomnikowym *Słowniku mitów i tradycji kultury*, gdzie np. ziemię czerwieńską, pochodzącą od Czerwienia, grodu księstwa włodzimiersko-kijowskiego każe pisać małymi literami⁴. Nowy słownik poprawnej polszczyzny dopuszcza pisownię w formie podniosłej obszaru geograficznego, kraju, ojczyzny, w naszym konkretnym przypadku jako „Ziemia dobrzyńska”⁵. Wyjątków od tej zasady jest niewiele: Ziemia Święta, Ziemia Ognista, Ziemia Saturna, choć już w *Księdze Rodzaju* (20, 2-17) zapisano: „*Jam jest Pan Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewolej*”⁶.

Pamiętajmy jednak, że różną formę pisowni stosowano w XIX i XX wieku. Wybitny historyk Mazowsza i ziemi dobrzyńskiej, Wincenty Hipolit Gawarecki w 1825 r. w cennej monografii pisał: „*Ziemia Dobrzyńska* (podkr. M. K.) *jest osadą Słowian. (...) Położenie téy ziemi, zyzność gruntów, obfitość lasów, izezior i pastwisk, skłoniły zapewne początkowo lud Słowiański, do czynienia tu osad, i oddania się rolnictwu*”⁷. Michał Baliński i Tymoteusz Lipiński w *Starożytnej Polsce*, wydanej w 1843 r., charakteryzując ziemię dobrzyńską, pisali nieco inaczej: „*Przyjemnemi i zyznemi wzgórzami najeżona, posiadająca znaczne lasy i wiele jezior ziemia Dobrzyńska* (podkr. M. K.), *na północ Wtmo Chełmińskie, przedzielone Drwęcą, wpadającą do niej Rypienicą i do tejsze Pissą...*”⁸.

Zaledwie ćwierć wieku później Gustaw Zieliński ze Skępego w „Bibliotece Warszawskiej” nazwę naszej ziemi, którą cenił szczególnie mocno, pisał już małymi literami: „*(...)Herb ziemi dobrzyńskiej nabiera dla nas historycznego znaczenia: wiadomo bowiem, że*

---

² Tytuły czasopism i cykli wydawniczych oraz wydawnictw seryjnych, z wyjątkiem przyimków, piszemy wielką literą.

³ Zob. m. in.: *Nowy słownik ortograficzny PWN z zasadami interpunkcji*, opr. E. Polański, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996, s. XLVIII, reguła 128. Por. także *Słownik języka polskiego PWN*, t. 3: R-Z, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 954; *Nowy słownik ortograficzny PWN...*, s. L, a także *Wielka encyklopedia PWN*, t. 30, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 363.

⁴ W. Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Oficyna Wydawnicza „Rytm”, Warszawa 2003, s. 200 i 1483.

⁵ *Nowy słownik poprawnej polszczyzny PWN*, pod red. A. Markowskiego, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, s. 1350.

⁶ Por. H. Markiewicz, A. Romanowski, *Skrzydlate słowa. Wielki słownik cytatów polskich i obcych*, wyd. nowe, poprawione i znacznie rozszerzone, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2005, B-436, s. 45.

⁷ Z zachowaniem oryginalnej pisowni: W. H. Gawarecki, *Opis topograficzno-historyczny Ziemi Dobrzyńskiej z Ryciną, i tabellą wykazującą Obwodu Lipnoskiego Gminy, wsie, dymy, i Dziedziców*, Płock 1825, par. 1.

⁸ M. Baliński, T. Lipiński, *Starożytna Polska pod względem historycznym, jeograficznym i statystycznym opisana*, Nakładem S. Orgelbranda Księgarza, Warszawa 1843, s. 338.

wyobraża głowę sędziwego człowieka z dwiema koronami, jedną na głowie, drugą na szyi i z rogami bawolemi”⁹.

Trudno oczywiście wzorować się na pisowni XIX-wiecznej, gdzie nawet nazwy powiatów, województw i guberni pisano też wielką literą. W 1878 r. w Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego wydano skądinąd cenną pracę Aleksandra Petrówa z Dobrzyń nad Drwęcą pt. *Lud Ziemi Dobrzyńskiej, jego zwyczaje, mowa, obrzędy, pieśni, leki, zagadki, przysłowia itp.*, gdzie charakteryzując ten „kraj”. Autor pisał tam m. in.: „*Miejscowość, w granicach której zbierałem przedstawiony tutaj (...) materiał, zwana niegdyś Ziemią Dobrzyńską, obejmuje obecnie powiaty Rypiński i Lipnowski, w gubernii Płockiej położone. Ziemia Dobrzyńska, tj. pomienione dwa powiaty, graniczy na północ z dawnym województwem Chełmińskim, dziś regencyją Kwidzyńską, oddzielona od tegoż rzeką Drwęcą, wpadającą do niej Rypienicą, czyli Odleką i do tejże Pissą...*”¹⁰.

Z kolei autorzy hasła „Dobrzyń nad Wisłą” do *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* przy nazwie „ziemia dobrzyńska” – zdaje się – nie hołdowali żadnej zasadzie, stosując w jednym miejscu różne formy pisowni: „*Dobrzyń stanowił prawdopodobnie najpierwszą osadę na obszarze, który od niego przybrał miano ziemi dobrzyńskiej. (...) Ziemia dobrzyńska obejmowała z bardzo małymi pogranicznymi zmianami, powiat lipnowski gub. Płockiej, w dawniejszych jego rozmiarach*”¹¹. W tym samym hasle czytamy dalej: „*Król ten (Kazimierz Wielki – dop. M.K.) umierając, zapisał Ziemię Dobrzyńską wnukowi swemu Kazimierzowi ks. szczecińskiemu. Umarł ten książę bezpotomnie w r. 1376 a Ziemia Dobrzyńska powtórnie puszczone została w lenne posiadanie Władysławowi ks. opolskiemu*”¹². Przy aktualnym opisie geograficznym ziemi dobrzyńskiej autorzy tego hasła podali: „*Dziś Ziemię Dobrzyńską zowią powiaty lipnowski i rypiński z dekanatem Górzno w kraju pruskim. Rzeka Drwęca tworzy jej granicę północno-zachodnią od Prus, Wisła stanowi granicę południowo-zachodnią, brzeg jej prawy wysoki: Skrwa rzeka wychodząca z jeziora Skrwilińskiego, mile od granicy pruskiej, tworzy granicę Ziemi Dobrzyńskiej od wschodu z powiatem sierpeckim i płockim. Inne mniejsze rzeki w Ziemi dobrzyńskiej są: Mień, wpada do Wisły pod wsią Nowogródkiem naprzeciw Nieszawy, Rózie*

---

⁹ G. Zieliński, *O ziemi dobrzyńskiej. Badania historyczne (z mapą)*, Biblioteka Warszawska, t. III: 1861, s. 235.

¹⁰ A. Petrów, *Lud Ziemi Dobrzyńskiej, jego zwyczaje, mowa, obrzędy, pieśni, leki, zagadki, przysłowia itp.*, Kraków 1878, s. 3.

¹¹ *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, wydany pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego i W. Walewskiego, t. 2, Nakładem Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego, Warszawa 1881, s. 87.

¹² *Ibid.*, s. 89.

wpada do Drwęcy blisko Dobrzyń, Pisa, wychodząca a jeziora Księża przy Świedziebni i Gałkowie, uchodzi do Prus i łączy się z Drwęcą”¹³.

W okresie międzywojennym badania historyczne nad ziemią dobrzyńską nie przyniosły znaczących opracowań, mimo to pojawiło się kilka ważkich opracowań monograficznych. Ks. Czesław Lissowski z Rypina, hołdując łacińskiej maksymie *Nihil nisi veritas* (Nic innego, tylko prawda), w swojej cennej monografii powstania styczniowego, wydanej z okazji 75-lecia tego zrywu wolnościowego, zarówno nazwy powiatów, jak i historycznych ziem pisał małymi literami¹⁴.

Po drugiej wojnie światowej historiografia ziemi dobrzyńskiej pozostawała przez szereg lat w cieniu badań nad dziejami Mazowsza Płockiego i Kujaw Wschodnich. Przełom nastąpił dopiero w końcu lat siedemdziesiątych XX stulecia. W 1987 r. Towarzystwo Naukowe w Toruniu przygotowało *Studia z dziejów ziemi dobrzyńskiej*, gdzie w pięciu obszernych szkicach pisownię nazwy tego regionu dostosowano do współczesnych zasad ortograficznych¹⁵.

Obecnie, poza współczesnymi i aktualnymi słownikami ortograficznymi, pisownię wyrażenia „ziemia dobrzyńska” należy także opierać na autorytatywnych encyklopediach polskich i obcych. Zapewne do takich zaliczyć trzeba najnowszą, 31-tomową *Wielką encyklopedię PWN* (2001–2005), gdzie „ziemia dobrzyńska”, pisana małymi literami, pojawia się m. in. przy haśle „Dobrzyń nad Wisłą” oraz na tej samej stronie – w oddzielnym haśle „dobrzyńska ziemia”, „jako „terytorium historyczne między Wisłą, Drwęcą, Brynicą i Skrwą”¹⁶. Niemal identycznie traktuje pisownię nazwy „ziemia dobrzyńska” 49-tomowa *Britannica. Edycja polska* (1997–2005): „dobrzyńska ziemia, kraina historyczna na pograniczu Kujaw i Mazowsza, położona na północ od Wisły, pomiędzy jej dopływami Drwęcą i Skrwą”¹⁷.

W przeciwieństwie do pisowni naszej krainy historycznej, wielką literę należy stosować przy nazwie mieszkańca ziemi dobrzyńskiej, czyli Dobrzyńniaka, jednak inaczej niż

---

¹³ Ibid., s. 89.

¹⁴ Cz. Lissowski, *Powstanie styczniowe w ziemi dobrzyńskiej*, Nakładem autora, subsydiowany częściowo przez Radę Pow. w Rypinie, Płock 1938.

¹⁵ *Studia z dziejów ziemi dobrzyńskiej XV-XX wiek*, pod red. M. Wojciechowskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa-Poznań-Toruń 1987.

¹⁶ *Dobrzyń nad Wisłą: dobrzyńska ziemia*, (w:) *Wielka encyklopedia PWN*, red. J. Wojnowski, t. 7, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 242. Wielkimi literami należy pisać „Dobrzyńskie Pojezierze” jako południową część Pojezierza Chełmińsko-Dobrzyńskiego.

¹⁷ *Britannica. Edycja polska*, t. 9, Wydawnictwo „Kurpisz”, Poznań 1999, s. 264-265.

mieszkańca Dobrzynia nad Wisłą – dobrzynianina, czy też Rypina – rypinianina, Lipna – lipnowianina, Skępego - skępianina itd.¹⁸.

Wyjaśnienia te wydają się zasadne, bowiem w ostatnich latach w wielu publikacjach, szczególnie wydawnictw *stricte* regionalnych, błędnie używa się pisowni nazwy „ziemia dobrzyńska” z wielkiej litery. Tę niezręczność, niestety, popełniają także autorzy artykułów do niektórych witryn internetowych, np.: www.ziemia-dobrzynska.w.interia.pl; www.dobrzynski.org; www.kujawy.com.pl; www.sgzd.com, czy też www.turystyka.torun.pl. Prawidłowo natomiast utworzono tzw. załączek hasła „ziemia dobrzyńska” w encyklopedii internetowej na portalu pl.wikipedia.org¹⁹.

Sit venia verbo, iż pisząc nazwę „ziemia dobrzyńska” małymi literami, czynię to niejako z bólem serca, bowiem jako człowiek urodzony na tej ziemi, który przez sześćdziesiąt lat jej nie opuścił, a który starał się swoim skromnym dorobkiem głosić jej chwałę, z szacunku i przywiązania, także chciałby pisać jej imię z wielkich liter. Jednak jako nauczyciel akademicki mam szczególny obowiązek szanować ustalone przez specjalistów zasady pisowni. *Vis major!*

prof. zw. dr hab. Mirosław Krajewski

w Rypinie, w czerwcu 2006 r.

---

¹⁸ *Nowy słownik ortograficzny PWN...*, s. XXXVI.

¹⁹ Por. także: www.mirnal.neostrada.pl.

ARTYKUŁY

1. Błaszkiwicz Marek, *Działalność Okręgowego Towarzystwa Rolniczego Ziemi Dobrzyńskiej*, t. IV: 1996, s. 77-92.
2. Bogucki Ambroży, *Kasztelania i powiat rypiński w średniowieczu*, t. II: 1992, s. 7-15.
3. Bogucki Ambroży, *Kasztelania kikolska w XIII wieku*, t. I: 1989, s. 7-14.
4. Bokota Piotr, *Medaliki Matki Boskiej Skepskiej*, t. II: 1992, s. 37-41.
5. Bokota Piotr, *Skepe – w poszukiwaniu właściwego herbu*, t. IV: 1996, s. 67-76.
6. Budzińska Aleksandra, *Kulturotwórcza rola duchowieństwa dekanatu rypińskiego w okresie międzywojennym*, t. X: 2006, s. 63-88.
7. Budziński Krzysztof, *Udział Czesława Jarnuszkiewicza w strajku szkolnym i rewolucji we Włocławku w latach 1905-1906*, t. X: 2006, s. 35-47.
8. Chłopecki Henryk, *Chopin w krajobrazie wiejskim Szafarni i okolic*, t. VII: 2000, s. 151-159.
9. Dąbrowska Hanna, *Problem powszechności nauczania w powiecie rypińskim w latach 1950-1958*, t. I: 1989, s. 115-129.
10. Drzewiecki Władysław, *Walka i męczeństwo mieszkańców gminy Skepe w latach wojny 1939–1945*, t. I: 1989, s. 89-105.
11. Duchnowski Marian, *Powstanie i działalność NBP – PBG S. A. w Lipnie*, t. II: 1992, s. 129-139.
12. Fijałkowski Paweł, *Kultura religijna Żydów polskich*, t. VIII: 2002, s. 7-17.
13. Gałkowski Piotr, *Drobna szlachta okolic Rogowa w ziemi dobrzyńskiej*, t. VI: 1999, s. 43-87.
14. Gałkowski Piotr, *Szlachta okolic Brzuzego (XV-XIX w.)*, t. VIII: 2002, s. 55-90.
15. Gałkowski Piotr, *Szlachta okolic Wąpielska (XV-XIX w.)*, t. VII: 2000, s. 69-113.
16. Gózdź Zenon, *Eksterminacja nauczycieli byłego powiatu lipnowskiego w latach 1939-1945*, t. II: 1992, s. 115-127.
17. Gózdź Zenon, *Lipno i okolice w okresie pierwszej wojny światowej*, t. III: 1995, s. 53-64.
18. Gózdź Zenon, *Najazdy krzyżackie na ziemię dobrzyńską*, t. IV: 1996, s. 47-66.
19. Gózdź Zenon, *Warowanie obronne na ziemi dobrzyńskiej w średniowieczu*, t. VI: 1999, s. 31-42.

20. Gózdź Zenon, *Z dziejów dworów ziemiańskich w byłym powiecie lipnowskim*, t. II: 1992, s. 59-67.
21. Graczyk Iwona, *Pastor Lucjan Lewandowski*, t. VIII: 2002, s. 143-160.
22. Grażawski Kazimierz, *Badania archeologiczne grodziska wczesnośredniowiecznego w Osieku Rypińskim, stanowisko I*, t. IV: 1996, s. 7-24.
23. Grzesiak Krystyna, *Budownictwo sakralne w mieście Włocławku po II wojnie światowej*, t. VII: 2000, s. 165-180.
24. Grzesiak Krystyna, *Funkcjonowanie Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku w latach 1945-1989*, t. VIII: 2002, s. 167-188.
25. Kanarek Iwona, *Życie teatralne Włocławka w dwudziestoleciu międzywojennym. Przyczynek do badań*, t. VII: 2000, s. 161-163.
26. Karnkowski Kazimierz, *Karnkowo – wieś ziemi dobrzyńskiej*, t. VII: 2000, s. 61-68.
27. Karnkowski Kazimierz, *Oleszno i jego mieszkańcy*, t. VIII: 2002, s. 27-54.
28. Mirosław Krajewski, *Dobrzyńskie rody ziemiańskie w pierwszej połowie XIX stulecia. Przyczynek do biografii Fryderyka Chopina*, t. VII: 2000, s. 115-149.
29. Krajewski Mirosław, *Golub i Dobrzyń – dwa miasta graniczne w okresie zaborów. Kilka problemów badawczych*, t. IX: 2003, s. 69-76.
30. Krajewski Mirosław, *Gustaw Zieliński ze Skepego – życie i działalność*, t. II: 1992, s. 69-93.
31. Krajewski Mirosław, *Okupacja niemiecka na Kujawach Wschodnich i w ziemi dobrzyńskiej (1939-1945). Zarys problematyki*, t. VI: 1999, s. 89-99.
32. Krajewski Mirosław, *Ostatnie chwile powstania listopadowego na ziemi dobrzyńskiej*, t. I: 1989, s. 33-61.
33. Krajewski Mirosław, *Udział duchowieństwa rzymskokatolickiego ziemi dobrzyńskiej w powstaniu styczniowym 1863/1864 r.*, t. II: 1992, s. 43-58.
34. Krajewski Remigiusz, *Paweł Włodkowiec z Brudzenia w ziemi dobrzyńskiej – prekursorem prawa międzynarodowego*, t. X: 2006, s. 31-34.
35. Lewandowski Rajmund, *O herbie Lipna*, t. I: 1989, s. 15-17.
36. Majerczak Benjamin, *Żydzi we Włocławku i w obronie Polski*, t. VIII: 2002, s. 161-166.
37. Mietz Andrzej, *Nowożytnie zabytki epigraficzne Kikoła i okolicy. Stan zachowania i wartość źródłowa*, t. I: 1989, s. 19-31.

38. Mietz Andrzej, *Zabytkowy cmentarz epidemiczny w Zębowie na ziemi dobrzyńskiej*, t. II: 1992, s. 17-25.
39. Nowak Bronisław, *Najstarsze siedziby Roliców w ziemi dobrzyńskiej i na Kujawach*, t. IV: 1996, s. 25-46.
40. Pawłowska Krystyna, *Madonna Skepska – źródło życia i artystycznego natchnienia*, t. II: 1992, s. 27-35.
41. Pełnikowska Dorota, *Sygnatariusze aktu sejmiku dobrzyńskiego z 25 stycznia 1434 r.*, t. IX: 2003, s. 9-57.
42. Piotrowski Roman, *Dobra okalewskie w powiecie rypińskim do 1945 r.*, t. I: 1989, s. 63-88.
43. Piotrowski Roman, *Kaplica św. Barbary w Rypinie (od XVII wieku do czasów współczesnych)*, t. IX: 2003, s. 59-68.
44. Piotrowski Roman, *Skrwilno i okolice w średniowieczu*, t. X: 2006, s. 9-30.
45. Piotrowski Roman, *Struktura agrarna w powiecie rypińskim w latach 1867-1939*, t. III: 1995, s. 23-52.
46. Piotrowski, Roman *Właściciele skrwileńskich dóbr ziemskich od XVI do początków XIX wieku*, t. VIII: 2002, s. 19-26.
47. Sieradzan Wiesław, *Rycerstwo kujawsko-dobrzyńskie w procesie polsko-krzyżackim w Warszawie w 1939 r.*, t. III: 1995, s. 7-22.
48. Smoliński Jan, *Bożogrobcy w Rypinie*, t. VI: 1999, s. 21-30.
49. Stogowska Anna Maria, *Zainteresowania historyczne Gustawa Zielińskiego*, t. II: 1992, s. 95-114.
50. Suszyński Stanisław, *Rozbicie przez gestapo konspiracyjnej organizacji Legion Orła Białego*, t. I: 1989, s. 107-114.
51. Waszkiewicz Zofia, *Żydzi z Dobrzyń nad Drwęcą*, t. III: 1995, s. 65-80.
52. Wojtkowski Marek, *Uposażenie rycerzy chrystusowych w ziemi dobrzyńskiej w latach 1228-1235*, t. VI: 1999, s. 9-19.
53. Wróbel Adam, *Z badań nad terytorialnymi zróżnicowaniami polszczyzny. Tradycyjna dobrzyńska gwara ludowa na tle innych gwar i dialektów ludowych*, t. VII: 2000, s. 9 – 59.
54. Zielińska Iwona, *Odbudowa i rozwój szkolnictwa powszechnego w latach 1918-1939 w powiecie rypińskim*, t. VIII: 2002, s. 91-141.
55. Zielińska Iwona, *Polska ponad wszystko. Józef Zieliński – żołnierz Armii Krajowej (1914-1983)*, t. X: 2006, s. 89-100.

56. Zielińska Iwona, *Prasa powiatu rypińskiego w okresie Drugiej Rzeczypospolitej wyrazem aktywności społeczeństwa regionu*, t. IX: 2003, s. 89-104.
57. Żuchowski Zbigniew, *Szkoły powszechne w okolicach Wąpielska w latach 1918–1939*, t. IX: 2003, s. 77-88.
58. Żuchowski Zbigniew, *Wywłaszczenia i wysiedlenia ludności polskiej okolic Wąpielska w okresie okupacji niemieckiej (1939–1945)*, t. X: 2006, s. 101-118.
59. Żuchowski Zbigniew, *Życie kulturalne ludności okolic Wąpielska w latach Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1939)*, t. X: 2006, s. 49-62.

MATERIAŁY

1. Buchalska Hanna, *Z dziejów Miejsko-Powiatowej Biblioteki Publicznej w Rypinie*, t. X: 2006, s. 226-229.
2. Dekanat Rypiński, *Z archiwów diecezjalnych płockich XIX wieku*, zebrał do druku, przygotował i wstępem opatrzył ks. M. M. Grzybowski t. V: 1997, s. 7-146.
3. Drzewiecki Władysław, *Liceum Pedagogiczne w Wymyślinie w latach 1946–1969. Wspomnienia nauczyciela*, t. II: 1992, s. 147-175.
4. Duchnowski Marian, *Podsumowanie sesji popularno-naukowe (w Trutowie)*, t. VII: 2000, s. 207-209.
5. Duchnowski Marian, *Relacja z uroczystości odsłonięcia i poświęcenia pomnika ku czci ofiar synów i córek ziemi dobrzyńskiej w Oborach w sześćdziesiątą rocznicę wybuchu wojny 1939 roku*, t. VI: 1999, s. 113-116.
6. Duchnowski Marian, *Tożsamość ziemi dobrzyńskiej. Spotkanie w Trutowie*, t. VII: 2000, s. 195-196.
7. Gałkowski Piotr, *Eksterminacja ziemiaństwa powiatu rypińskiego*, t. VIII: 2002, s. 225-230.
8. Grzybowski Michał M., *Męczeństwo duchowieństwa rzymskokatolickiego w dekanacie rypińskim*, t. VIII: 2002, s. 219-224.
9. Jagodziński Jan, *Przyczynek do biografistyki dobrzyńskiej*.
Dr Aleksander Nieczajew (1869–1941) – lekarz z Dobrzynia n. Drwęcą, t. IX: 2003, s. 105-106.
Aleksander Wróblewski (1901–1939) – nauczyciel z Dobrzynia n. Drwęcą, t. IX, s. 107-108.
10. Jagodziński Jan, *Sześćdziesiąta rocznica (wybuchu II wojny światowej)*, t. VI: 1999, s. 140-142.
11. Kallas Marian, *Opis Lipna z 1820 roku*, t. III: 1995, s. 81-104.
12. Korszeń Tadeusz, *Rozłączenie (wspomnienia z Wymyślina)*, t. IV: 1996, s. 93-108.
13. Korszeń Tadeusz, *Zjazdowe wspomnienia wymyślińskiego nauczyciela z 2005 r.*, t. X: 2006, s. 222-225.
14. Krajewski Mirosław, *Martyrologia mieszkańców ziemi dobrzyńskiej w XX wieku*, t. VI: 1999, s. 121-130.

15. Krajewski Mirosław, *Materiały do słownika biograficznego ziemi dobrzyńskiej. Bene meretes.*
  - Władysław, książę dobrzyński i łączycycki (zmarł między 5 VI 1351 a grudniem 1353 r. lub później)*, t. I: 1989, s. 131-133;
  - Stanisław Karnikowski herbu Junosza (1520-1603)*, t. I: 1989, s. 134-136;
  - Artur Zawisza Czarny, pseudonim Stecki (1809-1833)*, t. I: 1989, s. 137-140;
  - Fryderyk Franciszek Chopin (1810-1849)*, t. I: 1989, s. 141-145;
  - Gustaw Zieliński (1809-1881)*, t. I: 1989, s. 146-149;
  - Czesław Lissowski (1895-1942)*, t. I: 1989, s. 150-152;
  - Władysław Domagalski, pseudonim „Piotr”, „Kowal” (1905-1970)*, t. I: 1989, s. 153-154.
16. Krajewski Mirosław, *Pielegnujmy tożsamość tej ziemi*, t. VII: 2000, s. 197-202.
17. Krajewski Mirosław, *Wystąpienie końcowe (podczas uroczystości w Oborach w dniu 4 IX 1999 r.)*, t. VI: 1999, s. 143-143.
18. Lipska Agnieszka, *Spuścizna rękopiśmiennictwa po doktorze Franciszku F. Dłutku*, t. II: 1992, s. 171-175.
19. Modrzejewski Stanisław, *Szanujmy przyszłość ziemi dobrzyńskiej*, t. VII: 2000, s. 203-206.
20. Modrzejewski Stanisław, *Wprowadzenie (do uroczystości w Oborach w dniu 4 IX 1999 r.)*, t. VI: 1999, s. 117-120.
21. *Ofiary zbrodni Selbstschutzu*, t. VIII: 2002, s. 191-211.
22. Piotrowski Roman, *Eksterminacja nauczycieli powiatu rypińskiego w pierwszych miesiącach okupacji 1939 roku*, t. VIII: 2002, s. 213-217.
23. Przetakiewicz Ignacy, *Skepe. Zapiski z niewoli niemieckiej*, t. X: 2006, s. 123-124.
24. Radziwiński Andrzej, *„Listy cechowe” ze zbiorów archiwum toruńskiego i ich przydatność do badań genealogicznych mieszczaństwa*, t. II: 1992, s. 141-145.
25. Rejmanowski Tadeusz, *Biograficzny wykaz fachowych pracowników służby zdrowia Włocławka i jego b. województwa ofiar drugiej wojny światowej*, t. VII: 2000, s. 181-193.
26. Rogowska Zenobia, *Działalność Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” w Rypinie w kontekście działań Ośrodka Kultury Dobrzyńskiej im. Jerzego Pietrkiewicza oraz Galerii „Nowa” jako integralnych form pracy oddziału*, t. IX: 2003, s. 115-126.
27. Skarżyński Kazimierz, *Dziesięciolecie Stowarzyszenia Gmin Ziemi Dobrzyńskiej*, t. X: 2006, s. 230-239.

28. Stasiak Radosław A., *Dydaktyczna i społeczna rola Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej w Rypinie*, t. IX: 2003, s. 127-140.
29. Szczepański Andrzej, *Stanisław Karnkowski h. Junosza (1520-1603), arcybiskup gnieźnieński, Prymas Polski*, t. VI: 1999, s. 101-112.
30. *Sześćdziesiąta rocznica zbrodni Selbstschutzu w powiecie rypińskim (dokumentacja zdjęciowa)*, (opr. M. Krajewski), t. VIII: 2002, s. 189-211.
31. Talko Leszek, *Ad vocem do wypowiedzi prof. Mirosława Krajewskiego (w Oborach w dniu 4 IX 1999 r.)*, t. VI: 1999, s. 144-145.
32. Talko Leszek, *Przemówienie prezesa Wspólnoty Francusko-Polskiej i dyrektora Biblioteki Polskiej w Paryżu (w Oborach w dniu 4 IX 1999 r.)*, t. VI: 1999, s. 137-139.
33. Walasiewicz Edward, *O tej, która z polskim orłem na piersiach walczyła o chwałę polskiego sportu. Stanisława Walasiewiczówna (1911-1980)*, t. IX: 2003, s. 109-114.
34. Wesółowski Stanisław, *Okupacja niemiecka w Rypinie 1939-1945. Przeżycia nastolatka*, t. X: 2006, s. 125-221.
35. Zonko Andrzej O. Carm., *Ukochać tę ziemię. (Homilia – podczas uroczystości w Oborach w dniu 4 IX 1999 r.)*, t. VI: 1999, s. 131-136.
36. Żuchowski Zbigniew, *Odnalezione tablice epigraficzne w kościele parafialnym pw. św. Katarzyny w Radzikach Dużych*, t. X: 2006, s. 119-122.

POECI Z ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ

1. Balcerowicz Bogdan J., *Czym jest poezja?; Nadzieja; Oczekiwanie*, t. X: 2006, s. 277-282.
2. Ciesielski Sławomir, *Poetka*, t. IX: 2003, s. 197.
3. Jagodziński Jan, *Mój Dobrzyń*, t. IX: 2003, s. 166.
4. Jagodziński Jan, *Tu się urodziłem* (fragment), t. IX: 2003, s. 165.
5. Jagodziński Jan, *Pochwała miasta Rypina*, t. X: 2006, s. 273-276.
6. Jałowiec Jadwiga, (fragment poezji), t. IX: 2003, s. 194.
7. Krajewski Mirosław, *Edmund R. Rogowski (ur. 1944)*, t. IX: 2003, s. 170.
8. Krajewski Mirosław, *Edward Walasiewicz (ur. 1939)*, t. IX: 2003, s. 167.
9. Krajewski Mirosław, *Jan Jagodziński (ur. 1928)*, t. IX: 2003, s. 163-164.
10. Krajewski Mirosław, *Przypisy do skróconej biografii Jerzego Pietrkiewicza*, t. IX:2003, s. 156-158.
11. Krajewski Mirosław, *Wyrósł z miłości do tej ziemi. Jerzy Pietrkiewicz (ur. 1916)*, t. IX: 2003, s. 141-151.
12. Krajewski Mirosław, *Zofia Ewa Szczęsna (ur. 1946)*, t. IX,: 2003, s. 159-162.
13. Pietrkiewicz Jerzy, *Pochwała ziemi dobrzyńskiej* (fragment), t. IX:2003, s. 152.
14. Pietrkiewicz Jerzy, *Ziemia dobrzyńska*, t. IX:2003, s. 153-154.
15. Pietrkiewicz Jerzy, *Modlitwa do Matki Boskiej Skępskiej na dzień 8 września*, t. IX: 2003, s. 155.
16. Rogowski Edmund R., *Fara*, t. IX: 2003, s. 172.
17. Rogowski Edmund R., *Rypin* (fragment), t. IX: 2003, s. 171.
18. Smolińska Urszula, *Moja modlitwa* (fragment), t. IX: 2003, s. 191.
19. Szczęsna Zofia Ewa, *Królewnie Skępskiej w rocznicę pięćsetlecia* (fragment), t. IX: 2003, s. 161.
20. Szczęsna Zofia Ewa, *Skępe*, t. IX: 2003, s. 162.
21. Walasiewicz Edward, *Idę do Ciebie Panie* (fragment), t. IX: 2003, s. 168.
22. Walasiewicz Edward, *Wierzchownia* (fragment), t. IX: 2003, s. 169.

LUDZIE TEJ ZIEMI

1. Jagodziński Jan, *Franciszek Ciszewski (1870-1946)*, t. X: 2006, s. 245-246.
2. Jagodziński Jan, *Kazimierz Sz wajkowski (1913-1994) – pilot z Dobrzynia nad Drwęcą*, t. X: 2006, s. 266-268.
3. Jagodziński Jan, *Leon Warszawski (1870–1964)*, t. X: 2006, s. 247-248.
4. Krajewski Mirosław, *Romuald Strużyński (1904-1939) - kierownik oborskiej szkoły, ofiara zbrodni hitlerowskich*, t. X: 2006, s. 260-265.
5. Lewandowska Zdzisława, *Ukochał Lipno i ziemię dobrzyńską. Rajmund Lewandowski (1927-1986)*, t. X: 2006, s. 269-272.
6. Przetakiewicz Jerzy, *Wspomnienie o Ignacym Przetakiewiczzu*, t. X: 2006, s. 251-253.
7. Wierzbowski Janusz, *Wybitni z rody Wierzbowskich:*
  - Aleksander Józef Wierzbowski (1840–1918)*, t. X: 2006, s. 241.
  - Józef Wierzbowski (1882–1941)*, t. X: 2006, s. 242.
  - Jan Wierzbowski (1890–1968)*, t. X: 2006, s. 243-244.
8. Wierzchowski Jan, *Stanisław Wierzchowski (1896–1968)*, t. X: 2006, s. 249-250.
9. Wojnowski Tomasz, *Ksiądz biskup Czesław Kaczmarek – syn ziemi dobrzyńskiej*, t. X: 2006, s. 254-259.

RECENZJE I OMÓWIENIA

1. Balcerowicz Bogdan J.: *Polska Partia Robotnicza na ziemi dobrzyńskiej (byłe powiaty Lipno i Rypin) w latach 1942–1948*, pod red. Mirosława Krajewskiego, t. I: 1989, s. 165-166.
2. Balcerowicz Bogdan J.: *Studia z dziejów ziemi dobrzyńskiej XV–XX wiek*, pod red. Mieczysława Wojciechowskiego t. I: 1989, s. 161-163.
3. Chojnicki Tadeusz: *Zenon Gózdź, Lipno – zarys dziejów*, t. II: 1992, s. 183-184.
4. Duchnowski Marian: *Ryszard Specjalski, Lipno i okolice. Materiały do monografii*, t. VII: 2000, s. 211-214.
5. Gabryszewska Beata, Graczkowski Andrzej: *Piotr Gałkowski, Zbigniew Żuchowski, Wapielsk i okolice (monografia historyczna wsi ziemi dobrzyńskiej)*, t. X: 2006, s. 281-283.
6. Gałkowski Piotr: *Andrzej Mietz, Jan Pakulski, Zofia Waszkiewicz, Nadwiślańska gmina Czernikowo. Przeszłość – religijność – tożsamość*, Toruń 1998, t. VI: 1999, s. 150-153.
7. Gałkowski Piotr: *Mirosława Blachowska, Jolanta Kuczkowska, Krzysztof Kuczkowski, Kikół i okolice na tle dziejów ziemi dobrzyńskiej*, (I wyd. Rypin – Kikół 1997; II wyd. Rypin – Kikół 1998), t. VI: 1999, s. 155-158.
8. Gózdź Zenon: *Mirosław Krajewski, Skepe. Zarys dziejów i obraz współczesny*, t. IV: 1996, s. 109-112.
9. Gózdź Zenon: *Tadeusz Pawłowski, Tłuchowo. Rys geograficzno-historyczny, Tłuchowo; tegoż, Gmina Tłuchowo – mała ojczyzna*, Tłuchowo 1998, t. VI: 1999, s. 153-155.
10. Grzybowski Michał Marian: *Mirosław Krajewski, Kościół i klasztor Ojców Karmelitów w Oborach*, t. I: 1989, s. 163-165.
11. Jankowski Stefan: *Mirosław Krajewski, Materiały do bibliografii historycznej ziemi dobrzyńskiej*, t. I: 1989, s. 155-157.
12. Jankowski Stefan: *Z dziejów powstania styczniowego na Kujawach i ziemi dobrzyńskiej*, pod red. Sławomira Kalembki, t. II: 1992, s. 179-182.
13. Krajewski Mirosław: *Paweł Ptaszyński, Zakon bożogrobców na ziemi dobrzyńskiej. Zarys dziejów*, Rypin – Warszawa 1999, t. VI: 1999, s. 147-150.

14. Mietz Andrzej: *Mirosław Krajewski, Słownik biograficzny ziemi dobrzyńskiej*, t. II: 1992, s. 177-178.
15. Pawlak Marian: *Rypin. Szkice z dziejów miasta*, pod red. Mirosława Krajewskiego, t. III: 1995, s. 105-106.
16. Piotrowski Roman: *Rypin. A imię ich godnym będzie*, pod red. M. Krajewskiego, t. II: 1992, s. 184-185.
17. Sikorowski Aleksander: *Ryszard Specjalski, Jastrzębie, wieś – gmina – gromada*, t. IX: 2003, s. 177-178.
18. Specjalski Ryszard: *Aleksander Sikorowski, Chrostkowo i okolice. Materiały do monografii*, t. IX: 2003, s. 176-177.
19. Specjalski Ryszard: *Aleksander Sikorowski, Gmina Chrostkowo w latach 1948-2003. Materiały do dziejów ziemi chrostkowskiej*, t. X: 2006, s. 284-285.
20. Specjalski Ryszard: *Mirosław Krajewski, Andrzej Mietz, Zabytki ziemi dobrzyńskiej. Przewodnik bibliograficzny*, t. IV: 1996, s. 113-114.
21. Szczepański Janusz: *Mirosław Krajewski, Dobrzyński słownik biograficzny. Ludzie europejskiego regionu*, t. IX: 2003, s. 173-175.
22. Szubska-Bieroń Elżbieta: *Iwona Zielińska, Teofil Jurkiewicz, polski emigrant i emisariusz we Francji*, t. X: 2006, s. 290-292.
23. Walasiewicz Edward: *Jerzy Pietrkiewicz, Sznur z węzłami*, t. X: 2006, s. 287-290.
24. Wojnowski Tomasz: *Mirosław Krajewski, Tronująca w sercu tej ziemi. Wołanie o powrót do korzeni*, t. X: 2006, s. 292-295.
25. Wróbel Adam: *Naukowo i sentymentalnie z przeszłości ziemi dobrzyńskiej*, t. VII: 2000, s. 214-216.
26. Wróbel Adam: *Profesora Mirosława Krajewskiego sentymentalna monografia Liceum Pedagogicznego w Wymyślinie – dawnego ucznia jakże wdzięczna pamięć, wspomnienia szczere i serdeczne. Mirosław Krajewski, U źródeł wiedzy i patriotyzmu. Seminarium i Liceum Pedagogiczne w Wymyślinie (1867-1969). Szkice do monografii*, t. VIII: 2002, s. 231-235.
27. Wróbel Adam: *Skąd przyszliśmy, gdzie jesteśmy, dokąd zmierzamy. Mirosław Krajewski, Rozważania na przelomie wieków*, t. VIII: 2002, s. 236-237.
28. Zielińska-Melkowska Krystyna: *Andrzej Mietz, Jan Pakulski, Corpus Inscriptionum Poloniae, t. IV: województwo wrocławskie, z. 2: ziemia dobrzyńska* t. I, s. 157-160.
29. Żuchowski Zbigniew: *Ks. Czesław Lissowski, Prace zebrane*, t. X: 2006, s. 285-287.

KRONIKA NAUKOWA

1. Duchnowski Marian, *Kalendarium wydarzeń naukowych na ziemi dobrzyńskiej od drugiej połowy 1999 r. do końca 2000 r.*, t. VII: 2000, s. 217-226.
2. Gózdź Zenon, *Kalendarium wydarzeń naukowych na Ziemi Dobrzyńskiej w okresie od stycznia 1995 r. do września 1996 r.*, t. IV: 1996, s. 115-119.
3. Gózdź Zenon, *Kalendarium wydarzeń naukowych na ziemi dobrzyńskiej w okresie od października 1996 r. do września 1999 r.*, t. VI: 1999, s. 159-171.
4. Gózdź Zenon, *Kalendarium wydarzeń naukowych na ziemi dobrzyńskiej w okresie od stycznia 1993 r. do grudnia 1994 r.*, t. III: 1995, s. 107-110.
5. Jagodziński Jan, *Żołnierze Armii Krajowej z Dobrzyń nad Drwęcą*, t. X: 2006, s. 297-301.
6. Krajewski Mirosław, Gózdź Zenon, *Kalendarium wydarzeń naukowych na ziemi dobrzyńskiej w okresie od listopada do grudnia 1992 r.*, t. II: 1992, s. 191-199.
7. Krajewski Mirosław, *Kalendarium wydarzeń naukowych na ziemi dobrzyńskiej w okresie październik 1985 - wrzesień 1987*, t. I: 1989, s. 167-172.
8. Krajewski Mirosław, *Odsłonięcie i poświęcenie tablicy przy kościele Ojców Karmelitów w Oborach pamięci kpr. Tadeusza Dunajskiego*, t. X: 2006, s. 302-303.
9. Krajewski Mirosław, *Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego. Dr inż. Jakub Chojnacki – laureat i jubilat*, t. II: 1992, s. 187-189.
10. Rogowska Zenobia, *Kronika wydarzeń z 2004 r. Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” Oddział Miejski w Rypinie*, t. X:2006, s. 304-306.
11. Wróbel Adam, *Kalendarium wydarzeń naukowych i kulturalnych na ziemi dobrzyńskiej w 2001 roku*, t. VIII: 2002, s. 239-251.
12. Wróbel Adam, *Kalendarium wydarzeń naukowych i kulturalnych na ziemi dobrzyńskiej w latach 2002-2003*, t. IX: 2003, s. 179-190.

PRO MEMORIA

1. Krajewski Mirosław, *Zdzisław Antoni Borzewski (1909–2000)*, t. VI: 1999, s. 175-177.
2. Chruściński Kazimierz, *Henryk Chłopecki (1933–2001)*, t. VIII: 2002, s. 253-256.
3. Najchaus Ryszard, *Mieczysław Ciepliński (1916–1996)*, t. IV: 1996, s. 129-130.
4. Ferdyn Witold, *Franciszek Feliks Dłutek (1904–1988)*, t. II: 1992, s. 201-204.
5. Krajewski Mirosław, *Władysław Drzewiecki (1912–1995)*, t. IV: 1996, s. 122-126.
6. Lubelski Łukasz, *Włodzimierz Fijałkowski (1917–2003)*, t. X: 2006, s. 307-309.
7. Chojnicki Tadeusz, *Zenon Gózdź (1935–2003)*, t. IX: 2003, s. 194-196.
8. Chojnicki Tadeusz, *Jadwiga Jałowiec -Bartczak (1941–2003)*, t. IX: 2003, s. 197-199.
9. Budzanowska Elżbieta, *Jan Kuszta (1920–1986)*, t. II: 1992, s. 205-206.
10. Krajewski Mirosław, *Rajmund Lewandowski (1927–1986)*, t. I: 1989, s. 173-175.
11. Jesionkowska Barbara, *Wojciech Obernikowicz (1948–2000)*, t. VII: 2000, s. 237-238.
12. Krajewski Mirosław, *Ks. Antoni Podleś (1934–1997)*, t. IV: 1996, s. 131-133.
13. Krajewski Mirosław, *Jan Smoliński (1944–2002)*, t. IX: 2003, s. 191-193.
14. Balcerowicz Bogdan J., *Jan Włodzimierz Soborski (1911–1981)*, t. VII: 2000, s. 227-231.
15. Piotrowski Roman, *Stanisław Suszyński (1925–1996)*, t. IV: 1996, s. 127-128.
16. Zielińska Iwona, *Henryka Tuchalska (1934–2006)*, t. X: 2006, s. 310-311.
17. Kacprowicz Stanisław, *Bonifacy Tułodziecki (1929–1999)*, t. VI: 1999, s. 173-174.
18. Chojnicki Tadeusz, *Stefan Ziemkiewicz (1914–2000)*, t. VII: 2000, s. 233-235.

DODATEK

1. Krajewski Mirosław, *Materiały do biografii historycznej ziemi dobrzyńskiej za lata 1985-1992 wraz z uzupełnieniami z lat poprzednich*, t. II: 1992, s. 207-262.

INDEKS AUTORÓW

Balcerowicz Bogdan J. – t. I, VII, IX, X

Błaszkiwicz Marek – t. IV

Bogucki Ambroży – t. II, VII

Bokota Piotr – t. II, IV

Buchalska Hanna – t. X

Budzanowska Elżbieta – t. II

Budzińska Aleksandra – t. X

Budziński Krzysztof – t. X

Chłopecki Henryk – t. VIII

Chojnicki Tadeusz – t. VII, IX

Chruściński Kazimierz – t. IX

Ciesielski Sławomir – t. IX

Dąbrowska Hanna – t. I

Drzewiecki Władysław – t. I, II

Duchnowski Marian – t. II, VI, VII

Ferdyn Witold – t. II

Fijałkowski Paweł – t. VI

Gałkowski Piotr – t. VI, VII, VIII

Gózdź Zenon – t. II, III, IV, VI, IX

Graczyk Iwona – t. VIII

Grażawski Kazimierz – t. IV

Grzesiak Krystyna – t. VII, VIII

Grzybowski Michał M. ks. – t. I, V, VIII

Jagodziński Jan – t. VI, IX, X

Jałowiec-Bartczak Jadwiga – t. IX

Jankowski Stefan – t. II

Jesionkowska Barbara – t. VII

Kacprowicz Stanisław – t. VI

Kallas Marian – t. III

Kanarek Iwona – t. VII

Karnkowski Kazimierz – t. VII, VIII

Korszeń Tadeusz – t. IV, X

Krajewski Mirosław – t. I, II, III, IV, VI, VII, IX, X

Krajewski Remigiusz – t. X

Lewandowska Zdzisława – t. X

Lewandowski Rajmund – t. I

Lipska Agnieszka – t. II

Lubelski Łukasz – t. X

Majerczak Benjamin – t. VIII

Mietz Andrzej – t. I, II, IV, IX

Modrzejewski Stanisław – t. VI, VII

Najchaus Ryszard – t. IV

Nowak Bronisław – t. IV

Pawlak Marian – t. III

Pawłowska Krystyna – t. II

Pelnikowska Dorota – t. IX

Piotrowski Roman – t. I, II, III, IV, VIII, IX, X

Przetakiewicz Ignacy – t. X

Przetakiewicz Jerzy – t. X

Rejmanowski Tadeusz – t. VII

Rogowska Zenobia – t. IX, X

Rogowski Edmund R. – t. IX

Sieradzan Wiesław – t. III

Sikorowski Aleksander – t. IX

Smolińska Urszula – t. IX

Smoliński Jan – t. VI, IX

Skarżyński Kazimierz – t. X

Specjalski Ryszard – t. IV, VII, IX, X

Stasiak Radosław A. – t. IX

Stogowska Anna Maria – t. II

Suszyński Stanisław – t. I

Szczepański Andrzej – t. VI

Szczepański Janusz – t. IX

Szczęśna Zofia Ewa – t. IX

Szubska-Bieroń Elżbieta – t. X

Talko Leszek – t. VI

Walasiewicz Edward – t. VI, IX, X

Waszkiewicz Zofia – t. III

Wesołowski Stanisław – t. X

Wierzbowski Janusz – t. X

Wierzchowski Jan – t. X

Wojnowski Tomasz – t. X

Wojtkowski Marek – t. VI

Wróbel Adam – t. VII, VIII, IX

Zielińska Iwona – t. VIII, IX, X

Zonko Andrzej O. Carm. – t. VI

Żuchowski Zbigniew – t. IX, X

INDEKS NAZWISK

(występujących w tytułach artykułów i innych materiałów oraz autorów recenzowanych książek)

- Blachowska Mirosława – t. VI, s. 155-158
Chojnacki Jakub – t. II, s. 187-189
Chopin Fryderyk Franciszek – t. I., s.141-145; t. VII, s. 115-149, 151-159
Ciepliński Mieczysław – t. IV, s. 129-130
Ciszewski Franciszek – t. X, s. 245-246
Dłutek Franciszek F. – t. II, s. 171-175, 201-204
Domagalski Władysław – t. I, s. 153-154
Drzewiecki Władysław – t. IV, s. 122-1126
Dunajski Tadeusz – t. X, s. 302-303
Gózdź Zenon – t. II, s. 183-184,
Jarnuszkiewicz Czesław, gen. – t. X, s. 35-47
Fijałkowski Włodzimierz – t. X, s. 307-309
Gałkowski Piotr – t. X, s. 281-283
Jurkiewicz Teofil – t. X, s. 290-292
Kaczmarek Czesław bp – t. X, s. 254-259
Kalembka Sławomir – t. II, s. 179-182
Karnkowski Stanisław abp – t. I, s. 134-136, t. VI, s. 101-112
Krajewski Mirosław – t. I, s. 155-157, 163-165, 165-166; t. II, s. 177-178, 184-185; t. III, s. 105-106; t. IV, s. 109-112. 113-114; t. VIII, s. 231-237; t. IX, s. 173-175; t. X, s. 292-295
Kuczkowska Jolanta – t. VI, s. 155-158
Kuczkowski Krzysztof – t. VI, s. 155-158
Kusztal Jan – t. II, s. 205-206
Lewandowski Lucjan – t. VIII, s. 143-160
Lewandowski Rajmund – t. I, s. 173-175; t. X, s. 269-272
Lissowski Czesław ks. – t. I, s. 150-152; t. X, s. 285-287
Mietz Andrzej – t. I, s. 157-160; t. IV, s. 113-114; t. VI, s. 150-153
Nieczajew Aleksander – t. IX, s. 105-106
Pakulski Jan – t. I, s. 157-160; t. VI, s. 151-153

Pawłowski Tadeusz – t. VI, s. 153-155
Pietrkiewicz Jerzy – t. IX, s. 141-151; t. X, s. 287-290
Podleś Antoni ks. – t. IV, s. 131-132
Przetakiewicz Ignacy – t. X, s. 251-253
Ptaszyński Paweł – t. VI, s. 147-150
Sikorowski Aleksander – t. IX, s. 176-177; t. X, s. 284-285
Smolińska Urszula – t. IX, s. 191
Specjalski Ryszard – t. VII, s. 211-214; t. IX, s. 177-178
Strużyński Romuald – t. X, s. 260-265
Suszyński Stanisław – t. IV, s. 127-128
Szwajkowski Kazimierz – t. X, s. 266-268
Tuchalska Henryka – t. X, s. 310-311
Walesiewiczówna Stanisława – t. IX, s. 109-114
Warszewski Leon – t. X, s. 247-248
Wierzbowski Aleksander Józef – t. X, s. 241.
Wierzbowski Józef – t. X, s. 242.
Wierzbowski Jan – t. X, s. 243-244
Wierzchowski Stanisław – t. X, s. 249-250
Władysław, książę - t. I, s. 131-133
Włodkowiec Paweł (Paweł Włodkowiec) – t. X, s. 31-34
Wojciechowski Mieczysław – t. I, s. 161-163
Wróblewski Aleksander – t. IX, s. 107-108
Zawisza Czarny Artur – t. I, s. 137-140
Zielińska Iwona – t. X, s. 290-292
Zieliński Gustaw – t. I, s. 146-149; t. II, s. 69-93, 95-114
Zieliński Józef – t. X, s. 89-99
Żuchowski Zbigniew – t. X, s. 281-283

INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH

(występujących w tytułach artykułów i innych materiałów; nie obejmuje hasła „ziemia dobrzyńska”, bowiem zawartość wszystkich tomów odnosi się do tego obszaru)

Brudzeń – t. X, s. 31-34

Brzuze – t. VIII, s. 55-90

Chrostkowo – t. V, s. 13-23; t. X, s. 284-285

Dobrzyń (nad Drwęcą) – t. III, s. 65-80; t. IX, s. 69-76, 166; t. X, s. 297-301

Dulsk – t. V, s. 25-31

Francja – t. X., s. 290-292

Golub – t. IX, s. 69-76

Golub-Dobrzyń – t. IX, s. 69-76

Karnkowo – t. VII, s. 61-68

Kikół – t. I, s. 7-14, 19-31

Kujawy – t. II, s. 7-22, 179-182; t. IV, s. 25-46

Kujawy wschodnie – t. VI, s. 89-99

Lipno – t. I, s. 15-17; t. II, s. 129-139, 183-184; t. III, s. 53-64, 81-104; t. VII, s. 211-214

Lipnowski powiat – t. I, s. 165-166; t. II, s. 59-67, 115-127

Obory – t. I, s. 163-165; t. VI, s. 113-116, 117-120; 131-136; 137-139, 143, 144-145; t. X, s. 302-203

Okalewo – t. I, s. 63-88

Oleszno – t. VIII, s. 27-54

Osiek Rypiński – t. IV, s. 7-24

Płocka diecezja – t. V, s. 7-151

Płonno – t. V, s. 33-41

Radomin – t. V, s. 43-49

Radziki – t. V, s. 51-58; t. X, s. 119-122.

Rogowo – t. V, s. 59-68; t. VI, s. 43-87

Ruże – t. V, s. 69-76

Rypin – t. I, s. 165-166; t. II, s. 184-185; t. III, s. 23-51, 105-106; t. V, s. 77-98; t. VI, s. 21-30; t. IX, s. 59-68, 115-126, 127-140, 171; t. X, s. 155-221, 226-229, 304-306

Rypiński dekanat – t. V, s. 11-151; t. VIII, s. 219-224

Rypiński powiat – t. I, s. 115-129; t. II, 7-15; t. VIII, s. 91-141, 189-211, 213-217, 225-230; t. IX, s. 89-104

Sadłowo – t. V, s. 99-107

Skepe – t. I, s. 89-105; t. II, s. 27-35, 37-41, 69-93; t. III, s. 23-52; t. IV, s. 67-76; 109-112; t. IX, s. 161-162; t. X, s. 123-124.

Skrwilno – t. VIII, s. 19-26; t. IX, s. 155; t. X, s. 9-30

Strzygi – t. V, s. 109-117

Szafarnia – t. VII, s. 151-159

Świedziebna – t. V, s. 119-130

Tłuchowo – t. VI, s. 153-155

Toruń – t. II, s. 141-145

Trąbin – t. V, s. 131-137

Trutowo – t. VII, s. 195-196, 207-209

Warszawa – t. III, s. 7-22

Wąpielsk – t. VII, s. 69-113; t. IX, s. 77-88; t. X, s. 49-62, 101-122, 281-283

Wierzchownia – t. IX, s. 169

Włocławek – t. VII, s. 161-163, 165-180, 181-193; t. VIII, s. 161-166, 167-188

Wymyślin – t. II, s. 147-169; t. IV: 1996, s. 93-10; t. VIII, s. 231-237; t. X, s. 222-225.

Zębowo – t. II, s. 17-25

Żałe – t. V, s. 139-146

Nakładem Domu Wydawniczego *Verbum* w Rypinie ukazały się:

1. *Harcerzem być. Teksty piosenek*, Rypin **1995**, ss.62, ilustr.
2. *Ustawa o systemie oświaty. Stan prawny na dzień 1 luty 1995 r.*, Rypin 1995, ss.52.
3. Konopnicka Maria, *W Oborach*, wprowadzenie do tekstu i przypisy Mirosław Krajewski, Rypin **1996**, ss. 28, ilustr.
4. Korczak Janusz, *Prawo dziecka do szacunku*, Rypin 1996, ss.44.
5. Krajewski Mirosław, *Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Oborach*, Rypin 1996, ss. 34, zdj. kolor.
6. Krajewski Mirosław, *Skepe. Zarys dziejów i obraz współczesny*, Rypin – Skepe 1996, ss. 200, zdj. + mapa.
7. Stogowska Anna Maria, *Wpisany w epokę. Gustaw Zieliński (1809-1881)*, Rypin 1996, ss. 282, zdj.
8. Szczęsna Zofia Ewa, *Nieśmy miłość*, Rypin 1996, s. 58, zdj.
9. *Ustawa Karta Nauczyciela z dnia 26 stycznia 1996 r. Znowelizowana 14 czerwca 1996 r.*, Rypin 1996, ss. 68.
10. Turski Leszek, Myszkowski Józef, *Szkoła Podstawowa w Kikole i jej patron. Ignacy Antoni Zboiński*, red. M. Krajewski, Rypin **1997**, ss. 20, zdj.
11. Blachowska Mirosława, Kuczkowska Jolanta, Kuczkowski Krzysztof, *Kikół i okolice na tle dziejów ziemi dobrzyńskiej*, Rypin-Kikół 1997, ss. 140, zdj.
12. Krajewski Mirosław, *Ksiądz kanonik doktor Antoni Podleś (1934-1997)*, Rypin 1997, ss. 60, zdj.
13. *Mirosława Krajewskiego bibliografia prac za lata 1973-1996. Na pięćdziesięciolecie urodzin*, Rypin 1997, ss. 36, zdj., ilustr
14. Pawłowski Jerzy, *Księga pamiątkowa Instruktorskiego Kręgu Seniorów ZHP im. Andrzeja Małkowskiego. Dla upamiętnienia jubileuszu 25-lecia Kręgu*, Włocławek-Rypin 1997, ss. 186, zdj.
15. Frąckiewicz-Blank Salomea Maria, *Opowieść o Edmundzie Polaku*, Rypin-Brodnica 1997, ss. 136, zdj.
16. Specjalski Ryszard, *Lipno i okolice. Materiały do monografii*, Rypin 1997, ss. 108, zdj.
17. Szczęsna Zofia Ewa, *Nieśmy miłość*, wyd. 2, Rypin 1997, ss. 58, ilustr.
18. Szczęsna Zofia Ewa, *Uśmiech ludziom*, Rypin 1997, ss. 152, ilustr.
19. *Ustawa o pomocy społecznej z dnia 29 listopada 1990 r. Znowelizowana 6 grudnia 1996 r. Stan prawny na dzień 1 stycznia 1997 r.*, Rypin 1997, ss. 60.
20. Zielińska Iwona, *Monografia Szkoły Podstawowej w Radzynku*, Rypin 1997, ss. 186, zdj.
21. Blachowska Mirosława, Kuczkowska Jolanta, Kuczkowski Krzysztof, *Kikół i okolice na tle dziejów ziemi dobrzyńskiej*, wyd. drugie por. i uzupełn., Rypin-Kikół **1998**, s. 152.
22. Tuchalska Henryka, *Życie*, słowo wstępne Mirosław Krajewski, Rypin 1998, ss. 80.
23. Frąckiewicz-Blank Salomea Maria, *Dotyk głębi serca ludzkiego*, Rypin-Brodnica 1998, ss. 186.
24. Smolińska Urszula, *Zielnik dobrzyński*, słowo wstępne Mirosław Krajewski, Rypin 1998, ss. 64.
25. Szczęsna Zofia Ewa, *Kwiaty serca*, słowo wstępne M. Krajewski, Rypin 1998, ss. 262.
26. Szczęsna Zofia Ewa, *Uśmiech ludziom*, wstęp Stefan Jankowski, wyd. 2, Rypin 1998, ss. 154, ilustr.

27. Giziński Stanisław, *Złotoria w historii i legendzie*, prolegomena M. Krajewski, Rypin **1999**, ss. 234, zdj, indeksy.
28. Krajewski Mirosław, Sumera Janusz, *Kościół i klasztor Ojców Karmelitów Trutowie*, Rypin 1999, ss. 6.
29. Szczęsna Zofia Ewa, *Na skępską nutę*, słowo wstępne Zofia i Tadeusz Korszeniowie, Rypin 1999, ss. 118, zdj. kolor.
30. Krajewski Mirosław, *Stulecie Cukrowni Ostrowite (1900-2000)*, Rypin **2000**, ss. 72, zdj. kolor., opr. twarda
31. Krajewski Mirosław, *W sercu tej ziemi*, Rypin 2000, zdj. kolor., opr. twarda, ss. 72.
32. Tuchalska Henryka, *Droga życia*, słowo wstępne Mirosław Krajewski, Rypin 2000, ss. 86.
33. Dobrzycki Jan, *Słownik technologii cukru. Polsko-angielski i angielsko-polski*, Warszawa **2001**, ss. 70.
34. Krajewski Mirosław, *U źródeł wiedzy i patriotyzmu. Seminarium i Liceum Pedagogiczne w Wymyślinie (1867-1869). Szkice do monografii*, Rypin- Wymyślin 2001, ss. 194.
35. Krzyżanowska Teresa, *Rola imprez szkolnych w procesie dydaktyczno-wychowawczym*, pracę do druku opiniował Mirosław Krajewski, Rypin 2001, ss. 86.
36. *Sto siedemdziesiąt pięć lat polskiego przemysłu cukrowniczego*. Księga wydawana przez Stowarzyszenie Techników Cukrowników, opr. zbiorowe, Rypin 2001, ss. 199.
37. Woźniak Bogumiła, *Rys historyczno-geograficzny Chrostkowa i okolic*, pracę o druku opiniował Mirosław Krajewski, Rypin 2001, ss. 106.
38. *Branżowy stan kont dla cukrowni w z komentarzem*, Warszawa **2002**, ss. 303.
39. Janowiak Janusz O. Carm., *W objęciach Ojca. O. Wincenty Józef Kruszewski 1843-1922*, Obory 2002, ss. 60.
40. Szczęsna Zofia Ewa, *Na skępską nutę*, wstęp Zofia i Tadeusz Korszeniowie, wyd. 2, Rypin 2002, ss. 118.
41. Szczęsna Zofia Ewa, *Z nadzieją iść przez życie*, wstęp Adam Wróbel, Rypin 2002, ss. 158, zdj. kolor.
42. Wiatrowski Zygmunt, *Myśli i działania filatelistyczne. W obszarze społecznych problemów filatelistycznych*, Bydgoszcz-Ciechocinek 2002, ss. 232, opr. twarda.
43. Zasada Zdzisław, *Bogate dziedzictwo. 100 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Radziejowie*, Radziejów 2002, ss. 152, zdj.
44. Filipowicz Wojciech, *Duchowieństwo diecezji płockiej w latach 1918- 1939*, Oberwald - Płock **2003**, ss. 339.
45. Krajewski Mirosław, *Darzbór. Koło Łowieckie „Rys” w Górznie, Na jubileusz pięćdziesięciolecia (1952-2002)*, Rypin 2003, ss. 20, zdj. kolor.
46. Szczęsna Zofia Ewa, *Kwiaty serca*, wyd. 3, Rypin 20003, ss. 260.
47. Szczęsna Zofia Ewa, *Uśmiech ludziom*, wstęp Stefan Jankowski, wyd. 3, Rypin 2003, ss. 152.
48. Szczęsna Zofia Ewa, *Z nadzieją iść przez życie*, wstęp Adam Wróbel, wyd. 2, Rypin 2003, ss. 162.
49. *Zespół Szkół Przemysłu Cukrowniczego i VIII Liceum Ogólnokształcące w Toruniu*, red. Iwona Zielińska, Toruń 2003, ss. 64, opr. twarda, kolor.
50. Dmochowski Franciszek Salezy, *Przekleństwo matki. Opowiadanie na rzeczywistych faktach osnowane*, wyd. 4, biogram autora - Mirosław Krajewski, Rypin **2004**, ss. 214, opr. twarda, ilustr.
51. Krajewski Mirosław, *Aurea dicta (złote myśli) dla ludzi władzy i polityki*, Rypin 2004, ss. 230, opr. twarda.

52. Krajewski Mirosław, *Piszemy prace naukowe. Vademecum dla studentów i doktorantów*, Rypin 2004, ss. 205.
53. *Nowa Karta Nauczyciela. Stan prawny na dzień 31 sierpnia 2004 roku*, opr. Mirosław Krajewski, Rypin 2004, ss. 74.
54. *Szafarni moje uszanowanie*, pod red. Kazimierza Chruścińskiego, opinia wydawnicza Mirosław Krajewski, Rypin-Szafarnia 2004, ss. 152, oprawa twarda, kolor.
55. Krajewski Mirosław, *Tronująca w sercu tej ziemi. Wołanie o powrót do korzeni*, Obory - Rypin **2005**, ss. 137+XXXVI, opr. twarda, zdj. kolor.
56. *Ludzie wizerunku ziemi dobrzyńskiej. Złota księga 2005*, koncepcja i red. Mirosław Krajewski, Rypin 2005, opr. twarda, złocona, ss. 248, zdj.
57. Pietrkiewicz Jerzy, *Przedziwna historia o ks. Długoszu, o Gimnazjum im. Długosza, o muzach wszelakich oraz o samych onego wiersza autorze, wiernie z domieszką humoru, jako wspomnienie niezwykle, opisana*, Rypin 2005, ss. 6.
58. Tuchalska Henryka, *Kocham cię, życie*, posłowie Mirosław Krajewski, Rypin 2005, opr. twarda, ss. 104.
59. Walasiewicz Edward, *Powroty*, Rypin 2005, ss. 148, ilustr.
60. Zielińska Iwona, *Teofil Jurkiewicz (Ludomir Brzuskiwicz) – polski emigrant i emisariusz we Francji. Teofil Jurkiewicz (Ludomir Brzuskiwicz) – émigrant polonais et émissaire en France*), Rypin-L'Hopital 2005, ss. 132, opr. twarda, zdj. kolor.

Zamówienia:

e-mail address: liber@mkverbum.pl
lub faxem 00 (48) 0 54 280 46 01